

Hospice De Duinsche Hoeve

Hallo,

Ik ben Piet van den Broek en sinds de opening van het hospice in december 2010 werkzaam als verpleegkundige. Ik ben in Wijchen geboren en getogen en ik woon al weer 12 jaar samen met Koos.

Hiervoor werkte ik 19 jaar in het Bernhoven ziekenhuis in Veghel (inmiddels gevestigd in Uden) waarvan de laatste 6 jaar op de verkoeverkamer ofwel uitslaapkamer.

In mijn vrije tijd ben ik graag samen met Koos, familie en vrienden om leuke dingen te ondernemen zoals wandelen, fietsen en koffiedrinken.

Ik ervaar het als een voorrecht om in het hospice te mogen werken. Palliatieve zorg is voor mij op een andere manier omgaan met gasten en voor ze zorgen dan in een algemeen ziekenhuis. In het hospice hangt een soort "serene" rust die juist onze gasten vaak waarderen en waar zij zich dan prettig bij voelen. Voor mij voelt dat ook goed om daarin mijn zorgtaken uit te kunnen voeren.

Wat mij persoonlijk erg aanspreekt zijn de gesprekken met de gast over het verleden, heden en wat er

nog komen gaat. Ik merk dat deze gesprekken voor de gast en zijn/haar naasten veel betekenis kunnen hebben.

De meeste diensten in het hospice ben ik werkzaam in de nachten. Vandaar dat veel familie en/of naasten mij minder goed kennen.

Het is daarom leuk om af en toe overdag een dienst mee te draaien. Tevens ook om me in de nieuwsbrief voor te stellen.

Als ik aan iemand uitleg wat mijn werk inhoudt hoor ik vaak terug "goh, dat is toch wel zwaar", maar mij geeft het juist veel voldoening, vooral als een gast zegt, "ik ben blij dat ik naar het hospice ben gekomen" en als ik zie dat familie en/of naasten ook rust vinden in een voor hun moeilijke periode. In deze laatste zin zitten alle antwoorden waarom ik hier werkzaam ben.

Ik hoop dat ik nog lang hier mag werken samen met mijn fijne collega's.

Groet,

Piet

NIEUWSBRIEF MAART 2017

Implementatie van het Zorgpad Stervensfase in het hospice

In het hospice starten we in maart met de implementatie van het Zorgpad Stervensfase. Wat houdt dit in?

De stervensfase is een periode waarin alle dimensies van de palliatieve zorg intensief samenkomen. Dit vraagt om goede communicatie met de patiënt/ gast en diens naasten en om goede samenwerking tussen zorgverleners. Het Zorgpad Stervensfase, onderdeel van de richtlijn Zorg in de stervensfase draagt bij aan de kwaliteit van de zorg en is gericht op maximaal comfort voor patiënten/ gasten en naasten in de laatste levensfase.

Het Zorgpad Stervensfase is een instrument voor het leveren van goede palliatieve zorg. Het is een zorgdossier, checklist en een evaluatie-instrument in één. Met als doel: kwaliteit van zorg in de laatste levensdagen, voor de gast en diens naasten.

Grondleggers zorgpad

In Engeland zag men de zorg voor stervenden in hospices als een uitstekend voorbeeld om ook buiten de deuren van hospices te verwezenlijken. Dat was de reden waarom John Ellershaw, specialist palliatieve zorg, deze gouden standaard ook in ziekenhuizen mogelijk maakte samen met zijn team. Dit leidde in 1997 tot de ontwikkeling van de zogenoemde Liverpool Care Pathway for the dying patient (LCP) waarop ook het Nederlandse Zorgpad Stervensfase gestoeld is. Hierin is goede zorg voor stervenden in de vorm van doelen omschreven.

Hoe werkt het Zorgpad Stervensfase

Het Zorgpad Stervensfase wordt ingezet als het multidisciplinair behandelteam veronderstelt dat de laatste levensdagen van de patiënt/gast zijn aangebroken. Alle zorg is erop gericht om de stervende patiënt/gast en diens naasten zoveel mogelijk comfort te bieden. De volledige en eenduidige wijze van rapporteren maakt de zorg overzichtelijk: er wordt systematisch gescreend op mogelijk voorkomende problemen, op lichamelijk, psychisch, sociaal en spiritueel gebied. Ook kunnen alle interventies op een heldere wijze worden geregistreerd.

Verpleegkundigen Twan en Ellen hebben een tweedaagse training gevolgd: implementatie Zorgpad Stervensfase georganiseerd door het IKNL. Zij zullen in maart het professionele team gaan scholen om te kunnen starten met het Zorgpad Stervensfase. In oktober 2017 hopen we dat het project is afgerond en we voldoende zijn uitgerust om het Zorgpad Stervensfase te integreren in ons werk.

Twan en Ellen (projectleiders van het Zorgpad Stervensfase in het hospice)

Bron:
<https://www.iknl.nl/palliatieve-zorg/verbetertrajecten/zorgpad-stervensfase>

De Stichting Vrienden van het hospice

Voorzitter van De Stichting Vrienden van het Hospice, Dhr. R. van de Mortel, aan het woord:

“De Stichting Vrienden van het hospice is een duidelijke Steunstichting. Dit betekent, dat alle activiteiten, die wij ondernemen in dienst staan van het hospice. Uiteraard is dit van financiële aard, maar indien gewenst staat

het bestuur het hospice ook in raad en daad bij.

De achtergrond van de diverse bestuursleden is zeer breed en kan dus ook breed worden ingezet. Regelmatig bespreken de beide besturen met de manager de stand van zaken en kijken we, hoe we elkaar verder kunnen versterken.

Destijds ben ik door de mij zeer bekende oud-huisarts te Vught, Wilbert van Acker, gevraagd, om voorzitter te worden van deze Steunstichting. Er lagen inmiddels prachtige plannen en contracten, om het hospice te gaan realiseren, maar er was een verwacht investerings- en exploitatietekort. Een aantal zaken zouden niet vergoed worden en waren in de ogen van de initiatiefnemers

wel noodzakelijk. Het ging toen om een investeringsbedrag van €250.000 en een verwacht jaarlijks exploitatietekort van €50.000. In overleg met Van Acker heb ik toen een aantal bestuursleden bij elkaar gezocht en zijn we gaan werven. Hartverwarmend waren de talrijke positieve reacties en de vele gulle bijdragen. In een redelijk korte tijd hadden we zo'n €500.000 bij elkaar. Dit zegt mijns inziens iets over het grote draagvlak voor het hospice.

Het is van belang voor het hospice, om de financiële huishouding op orde te hebben. Financiering van de door het hospice geboden zorg is aan verandering onderhevig en geeft onzekerheid aan de kant van de management en het bestuur. De Stichting Vrienden is er dan, om indien er gevaar dreigt alle zeilen bij te zetten en zich mee in te spannen voor het behoud van het hospice.

Op dit moment valt de te investerende tijd mee, daar de financiën bij het hospice op orde zijn en de Stichting over een redelijke buffer beschikt. Ook is het zo, dat wij regelmatig vrijwillige bijdragen en schenkingen ontvangen vanuit allerlei voor het hospice georganiseerde acties. Ook uitent regelmatig familieleden van mensen, die in het hospice zijn verbleven, hun dankbaarheid voor de goede opvang en zorg in de vorm van een bijdrage. Al dit geld wordt gebruikt, om de zorg verder te verbeteren en het hospice in stand te houden.

De dood is een onlosmakelijk onderdeel van ons leven. We komen en we gaan, hoe pijnlijk en moeilijk het afscheid vaak ook is. Uit eigen ervaring kan ik stellen, dat een menswaardig en goed afscheid een cruciale rol speelt bij de verwerking. Ik vind het persoonlijk van belang, dat mensen hier aandacht voor hebben en in investeren. Een mooi en liefdevol afscheid draag je voor altijd met je mee. Ieder mens heeft recht op een fatsoenlijk en menswaardig afscheid! Een hospice kan hier een belangrijke rol in spelen.

Te vaak zie ik om mij heen, dat mensen “overvallen” worden door de dood. Omdat we weten, dat het overlijden voor iedereen ooit komt, is het van het grootste belang om zaken te bespreken en goed te regelen. Ook als je verwacht, dat dit nog lang niet aan de orde is.

Bekendheid en aandacht voor deze Stichting is heel belangrijk! Zeker niet om de Stichting of om de bestuursleden, maar des te meer om het doel waar de Stichting voor staat! Iedereen moet weten, dat voor aan het hospice gerelateerde zaken altijd een beroep gedaan kan worden op de Stichting. Daarnaast is het natuurlijk prettig, indien bij te ondernemen acties er brede bekendheid is en iedereen zijn schouders er onderzet. Dit interview is ook een manier, om de bekendheid te vergroten.”

Vriendelijke groet, Dhr. R. van de Mortel

Ik lach me dood

Lachen is niet ongevaarlijk. Je kaken kunnen ontwricht raken, je kunt er een astma-aanval mee uitlokken, je kunt tijdelijk incontinent worden of hoofdpijn krijgen. Ook zijn een hernia, hartritmestoornissen en een klaplong niet uit te sluiten, en sterker nog, een lachbui kan ook een scheur in de hartspier of slokdarm en een plotselinge bewusteloosheid veroorzaken. Alleen al om deze redenen klinkt het dus niet bepaald logisch dat je grappen maakt aan het bed van een terminale patiënt. Toch wil ik juist alle hulpverleners werkzaam in een hospice aanmoedigen dat wel te doen en humor als interventie in te zetten. Je bewijst daarmee namelijk de stervende een dienst; humor helpt bijvoorbeeld bij het verminderen van angst en stress, het zorgt voor afleiding, verlicht en verbindt de mensen rondom het bed, en het verkleint de afstand tussen de patiënt, familie en hulpverlener. Een naderende dood kan leiden tot een ongemakkelijke spanning en sfeer, humor kan in dat geval werken als een ventiel.

Een man, een terminale workaholic, moest het stellen met slechts 1 ansichtkaartje van het bedrijf waar hij zijn leven aan had gewijd. Zijn frustratie en boosheid was groot hierover, dat merkte ik, maar hij kon er niet over praten. Toen werden er tot mijn verbazing bloemen bezorgd namens het bewuste bedrijf. >

> *Ik pakte het lelijke bloemstuk, zette het op zijn nachtkastje en zei: “Je kunt zeggen wat je wilt, maar met de graftak zijn ze wel op tijd!” De man schoot in de lach, en ineens was daar de opening tot een gesprek erover.*

Denk nu niet dat je met een moppentrommel de kamer van een patiënt in moet lopen, het gaat er om dat je gevoelig bent voor humor, dat je als een patiënt een grapje maakt daar adequaat op reageert. Een lach kan niet zonder publiek, en dat publiek ben jij! Vaak krijg je ze gewoon in je schoot geworpen, de dubbelzinnige opmerkingen, misverstanden of versprekingen, die even afleiding bieden en relativerend werken.

Een patiënte die werd opgenomen in een hospice merkte bij aankomst op: “Het is hier stervenskoud!!” In eerste instantie schrok iedereen van die opmerking, maar even later schoten we in de lach, waardoor het een vrolijk opnamegesprek werd.

Lachen is een basisvorm van communicatie, lachen kun je tot je doodgaat. Als je het lukt om een patiënt te laten lachen, dan geef je daarmee een stukje regie terug, hoe ziek hij of zij ook is, de patiënt heeft even vat op de situatie.

Lichtelijk nerveus bereidde de arts de euthanasie voor voor een 75 jarige man, rondom diens bed zaten zijn vrouw en kinderen. Net toen de arts de eerste spuit wilde zetten kreeg de man een enorme hoestbui. Toen hij uitgehoest was, richtte hij zich tot de arts en zei: “Heeft u ook iets tegen de hoest, dokter?”

Vergeet niet dat een lach de stofjes serotonine en endorfine laat vrijkomen, deze werken vrolijk makend, hebben een antidepressief effect en zijn ontspannend en pijnstillend. Zorg ervoor dat je op z'n minst glimlacht aan het bed, doe simpelweg je mondhoeken omhoog, dan voelen zowel jij als de patiënt zich beter. En natuurlijk is het verdrietig, maar een stervende kan ook moe worden van je altijd maar serieuze deskundige begripvolle ernstige gezicht...

Ik zei iets grappigs tegen een terminale vrouw, ze begon hard te lachen en riep uit: “Ik lach me dood! Oeps..”

Geschreven door: Marcellino Bogers, ex-verpleegkundige, mede-eigenaar van Congressen MetZorg en auteur van het boek “Humor als verpleegkundige interventie”.

Folders genoeg

In het hospice staat aan het begin van de gang het folderrek. Op het folderrek staat ook een grote klapper 'Folders ter inzage, Inspiratie en wensen rondom afscheid'. Deze wil ik graag onder de aandacht brengen. In deze map zitten veel verschillende folders om door te kijken/ lezen. Er is zoveel informatie over verschillende onderwerpen en deze folders kunnen je op nieuwe en inspirerende ideeën brengen.

Er zitten folders in van ondernemers die een foto- of video-dagboek kunnen maken. Een folder over hartsdromen, praktijken voor begeleiding bij rouw, een folder van de Stichting 'achter de regenboog', voor kinderen die een ouder zijn verloren. Folders voor een herinneringsdeken, sieraden met een vingerafdruk, gedenk ornamenten of een uitvaart-ondernemer. De folders zijn veelal van ondernemers en stichtingen. Het hospice heeft geen zakelijke verbinding met de diverse ondernemers en stichtingen, maar we vinden het wel belangrijk dat deze informatie voor iedereen toegankelijk is en men zich zo breed mogelijk kan informeren.

Op het rek zelf staan ook nog andere folders om in te kijken en/ of mee te nemen. U kunt altijd terecht voor meer informatie bij het team.

Groetjes Hetty (verpleegkundige)

Natuur rondom het hospice.

Afgelopen winter zijn vele nestkastjes rondom het hospice vervangen voor nieuwe nestkastjes.

Vooral de Koolmees en de Pimpelmees maken er graag gebruik van. Maar het is ook een genot om te kijken hoe de vogels af en aan vliegen. In het vroege voorjaar worden de kastjes al verkend en als ze geschikt worden geacht dan wordt met de snavel de invliegopening gemerkt door er wat stukjes uit te bijten. Als het broedseizoen is begonnen dan wordt er nestmateriaal naar binnen gebracht, vooral mos is populair maar ook allerlei andere materialen blijken bruikbaar, zelfs plastic.

Mezen leggen 8-12 eieren en die worden 12 tot 16 dagen door het vrouwtje bebroed, het mannetje voert dan het vrouwtje. De jonkies blijven ca. 2,5 week in het nest. De ouders vliegen af en aan met allerlei insecten die ze maar kunnen vinden. Maar ook de poepjes, die in een vliesje zitten, worden mee naar buiten gebracht, zie foto.

Bij het ophangen van nestkastjes moet je ervoor zorgen dat ze niet in de volle zon hangen en dat de opening niet aan de regenkant is, bij ons is dat het westen en zuiden. Na het

broedseizoen moeten de kasten schoon-gemaakt worden om de parasieten te beperken. Dus nu nog lekker voeren en in het voorjaar genieten van onze vogels!

*Henk Vennix,
vrijwilliger tuin*

Colofon

Nieuwsbrief Hospice De Duinsche Hoeve is een uitgave van Hospice De Duinsche Hoeve in Rosmalen.

Hospice De Duinsche Hoeve is een kleinschalig gasthuis voor palliatieve zorg aan gasten voor wie het niet mogelijk of niet wenselijk is om hun laatste levensfase thuis door te brengen.

Adres- en contactgegevens:

Hospice De Duinsche Hoeve
Vliertwijksestraat 65
5244 NH Rosmalen

Contactpersoon: Dorien Aarts

T 073-5218881

E info@hospicededuinschehoeve.nl

I www.hospicededuinschehoeve.nl

Donaties en giften:

Als u het Hospice financieel wilt ondersteunen kunt u dit doen door het overmaken van een bedrag op **rekeningnummer 10.71.45.499** ten name van Stichting Vrienden van Hospice De Duinsche Hoeve.

Stichting Vrienden van het Hospice:

Via de website kunt u zich aanmelden als vriend van het Hospice.

<http://www.hospicededuinschehoeve.nl/contactform.php>

Het bestuur van de Stichting Vrienden van het Hospice:

Dhr. R. van de Mortel - voorzitter

Mevr. E.R.W.J.M. van de Ven-de Gruyter - Secretaris

Mr. J. Buursma, penningmeester

Mr. P.J. Peters, bestuurslid

Bestuur:

Het Hospice De Duinsche Hoeve wordt geëxploiteerd door Stichting Hospice 's-Hertogenbosch e.o.

Mevr. Drs A.M.L.M. Nelissen-Hanssen - Voorzitter

Mevr. M.P. van der Ven-de Vries - Secretaris

Dhr. Mr. P.J. Peters - Penningmeester

Dhr. Dr. J.J. Beutler, bestuurslid

Mevr. Drs. I. M. Fleischeuer, bestuurslid

Nieuwsbrief automatisch ontvangen in uw mailbox?

Mail uw emailadres naar info@hospicededuinschehoeve.nl onder vermelding van 'nieuwsbrief-ontvangen'.

Verspreiding via mail (PDF) als wel gedrukt.